

30 HAZİRAN 1993

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

EDİRNE RÜSTEMPAŞA KERVANSARAYI

Y. Mimar Ertan ÇAKIRLAR

EDIRNE'ye giriş yoluna hakim bir yerde bulunan Kervansaray XVI. yüzyıl ikinci yarısında 1561 yıllarında Kanunî Sultan Süleyman'ın ünlü sadrazamı Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır.

Eser, bir bütün olarak görülüyorsa da, gerçekte iki kısımdan meydana gelmiştir. Büyük avlunun bulunduğu kısım Mimar Sinan yapısıdır. Ancak küçük avlunun çevrelediği yapının mimarı bilinmemektedir. İki parçanın birbiriyle irtibatı, iki avlu arasındaki geçitle sağlanmıştır.

Diğer benzeri kervansaraylarda olduğu gibi zemin kat tavanları tonoz ve 1. kat tavanları ise kubbe olarak geçilmiştir.

Eser'in ön cephesinde 21 adet dükkân ile iki girişi bulunmaktadır. Diğer görünüşlerde penceresi olmayıp, bütün odalar avlulara bakmaktadır.

1877 - 1878 Osmanlı - Rus harbinde yıkılan ve avlunun ortasında bulunan Rüstem Paşa Köşk Mescidini ihya etmek mümkün olmamıştır. Zira yapılan kazılarda, ancak mescidin döşemesi tespit edilebilmiştir. Kazı sırasında herhangi bir ayak izine veya üst yapısına ait parçalara rastlanamamıştır.

Büyük Rüstem Paşa Kervansarayının arka cephesine rastlayan ve iki kat yüksekliğinde olan dışa doğru açılan kısımdan onarıma geçilmiştir. 12 odayı kapsayan bu kısmın 1. katı tamamen yıkılmıştır. Yine burası aynı plân tertibine uyularak betonarme çerçeve kirişleri ile sarılmış ve eserin bünyesine bağlanmıştır. Bilâhare evvelce alınan rölevesine göre 1. kat inşa edilmiştir. Ancak burada orijinal olmayan, daha sonra yapılan arka cephedeki muhdes pencereler kapatılmıştır.

Kervansaray'ın üst yapısını teşkil eden taş ayaklar, kemerler ve kubbelerin çoğu çökmüş ve harap durumda idi. Bu kısımlar yer yer betonarme takviyeler ile döndürülmüştür. Kubbeler ise; açılmasına engel olmak için kubbe özengi seviyesinde hatlı kirişleri yapılmıştır. Tamamen çökmüş kubbeler de betonarme plâk atılmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğüne ilk kez restorasyona 1960 - 61 yıllarında yukarıda izah edilen şekilde başlanmıştır. 1964 - 65 yıllarında eserin haliyle onarımına devam edilmiştir.

Bu onarımları müteakip Edirne'nin ilk olarak konumu ve Kervansaray'ın durumu etüd edilerek günün tarihi ve turistik otel anlayışına uygun şekilde restorasyonu na karar verilmiştir.

Bu nedenle 1966 yılından itibaren Kervansaray'ın turistik bir otel olarak kullanılacağı düşünülmüş ve proje çalışmalarına geçilmiştir.

Kervansaray'ın plân tertibi de bu çalışmalarda bazı imkânlar vermiştir. Şöyle ki; otelin ihtiyacı olan yemek salonu, oyun salonu gibi geniş salonlar için, zamanında deve ahır olarak kullanılan yer düşünülmüştür. Keza, küçük avlu ile irtibatlı ve yine zamanında imaret vazifesini gören kısım da diskotek ve bar olarak projelendirilmiştir.

Her iki hacim, mutfak ile direkt bağlanmış ve arka cephede servis avlusundan giriş sağlanmıştır. Mutfağı ve ahırının iç kısmında plânlanması zorunlu olmuştur. Ancak burada yükseklik 3.00 m. ve de tek katlı düşünüldüğünden salonun 13 aks devam eden tonoz ve kemerlerinin görünüşü bozulmamıştır.

Servislerde ise; eski eserin bünyesinde görüntüyü çirkinleştirmemesi için imkân nisbetinde gizlenmiş veya bir kısmı küçük avluda zemine gömülmüştür. Burada 70 m² lik kalorifer dairesi, 2 adet 25 tonluk su deposu ile iki adet 13 tonluk Fuel - oil yakıt deposu bulunmaktadır. Kazanların bacası da iki avlu arasında bulunan Kervansaray'ın orijinal tuvaletlerinden iki adedi iptal edilerek buradan geçirilmiştir. Bu şekilde baca da gizlenmiştir. Diğer servis elemanları kalorifer, pis su, sıcak su ve havalandırma boruları revaklarda yapılan galerinin içine alınmıştır.

Elektrik tesisatına ait kablolar da taş ve tuğla karışık derzli duvarlarda geniş bir kanal açılarak döşenmiş, üzerine imitasyon kaplama yapılmıştır.

Yatak odalarındaki banyo üniteleri direkt hava ile irtibatlandırılmadığı için kendi içinde havalandırma yoluna